

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

ЯЦИК ТЕТЯНА ВАЛЕРІЇВНА

магістр кафедри «Облік і аудит»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Київ, Україна

МЕТОДИ ОЦІНКИ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ПОТОКІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Однією з основних умов стабільного фінансового стану підприємства є надходження грошових коштів, що забезпечує покриття його поточних зобов'язань. Від обсягів і швидкості руху грошового обігу, ефективності керування ним безпосередньо залежать платоспроможність і ліквідність підприємства. Тому аналіз грошових потоків є основою оцінки і прогнозування платоспроможності підприємства, дає змогу об'єктивніше оцінити його фінансовий стан.

Розробкою фундаментальних питань щодо методологічних підходів економічного аналізу грошових коштів та їх потоків займалися такі зарубіжні вчені, як: Е. Хелферт, А. Рапапорт, Л. А. Бернстайн, А. Д. Шеремет, Г. В. Савицька. Таким чином, праці цих та інших зарубіжних авторів створили підґрунтя для розробки методології аналізу грошових потоків в Україні. Значний внесок в розвиток методичної бази аналізу грошових потоків внесли такі вітчизняні вчені: О. Я. Базилінська, М. Д. Білик, В. І. Головка, Голубнича Г.П., Г. В. Купалова, Г. В. Мисака, Є. В. Мних, В.О.Подільська, О. В. Яріш, О. О. Терещенко, Ю. С. Цал-Цалко, М. Г. Чумаченко, Швець В. Г. та інші.

Етапи економічного аналізу грошових коштів та їх потоків широко досліджено у монографії «Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства», автором якої є Мних Є. В. [4, с.56]. Питання інформаційного забезпечення управління грошовими потоками та система

показників ефективності використання грошових коштів розкриті у працях Мисаки Г. В. та В. І. Головка [2, с.17].

Метою аналізу грошових коштів та їх потоків є одержання необхідного об'єму їх параметрів, що дають об'єктивну, точну і сучасну характеристику напрямків надходження та витрачання грошових коштів, їх об'ємів, складу, структури, об'єктивних та суб'єктивних зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на зміну грошових потоків [3, с. 32]. Крім того, це є прискорення руху грошових коштів і підвищення на цій основі оборотності активів і капіталу, а також забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Основним завданням аналізу грошових потоків є з'ясування причин нестачі (надлишку) грошових коштів, визначенні джерел їх надходжень і напрямків використання.

Завданнями аналізу грошових коштів та потоків підприємства є: оцінка оптимальності об'ємів грошових потоків підприємства; оцінка грошових потоків за видами господарської діяльності; оцінка складу, структури, напрямків руху грошових коштів; оцінка динаміки потоків грошових коштів; виявлення і вимірювання питомого впливу різних факторів на формування грошових потоків; аналіз взаємозв'язку зростання обсягів фінансово-господарської діяльності і потреб у грошових коштах; виявлення і оцінка резервів поліпшення їх використання.

Слід зазначити, що провідні вчені наукової літератури, присвяченої економічному аналізу грошових коштів та їх потоків наголошують на тому, що існують такі методи економічного аналізу грошових коштів як:

- традиційні методи обробки економічної інформації (абсолютні, відносні, середні величини; побудова рядів динаміки грошових коштів; метод порівняння грошових потоків операційно, інвестиційної, фінансової діяльності; графічний метод; метод порівняльної комплексної оцінки та метод деталізації);

- методи детермінованого факторного аналізу (індексний метод; інтегральний метод, метод логарифмування);
- методи стохастичного факторного аналізу (дисперсійний метод коефіцієнтів рівномірності надходжень грошових коштів; регресійний та кореляційний методи для прогнозування їх залишків);
- евристичні методи (метод мозкового штурму та методи експертних оцінок для розрахунку оптимального рівня грошових коштів тощо).

Крім того, останнім часом набуває поширення система TCM (Total cash management), що являє собою корпоративну ідеологію управління грошовими потоками та їх економічного аналізу. Пропонуємо таку методику аналізу грошових коштів та їх потоків, що складається з таких етапів (таблиця 1).

Таблиця 1

Основні етапи проведення аналізу грошових потоків підприємства

Етапи аналізу	Основний зміст аналізу
Аналіз ліквідності балансу	Порівняння наявності коштів за активом, згрупованих за ступенем зниження їх ліквідності із зобов'язаннями за пасивом, що об'єднані по термінах їх погашення (в порядку зростання термінів сплати)
Аналіз показників оцінки ліквідності підприємства	Розрахунок коефіцієнтів абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, поточної ліквідності
Аналіз Звіту про рух грошових коштів	Вивчення обсягу, структури і динаміки грошових коштів та їх потоків: – вихідного і вхідного грошового потоку; – грошових потоків від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності; – чистого грошового потоку.
Аналіз оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення із кредиторською	Розрахунок оборотності дебіторської заборгованості, середнього періоду обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнту співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей
Аналіз показників, що характеризують грошовий потік	Розрахунок: – коефіцієнта ліквідності грошового потоку; – кількості оборотів оборотних активів; – середнього періоду обороту оборотних активів; – кількості оборотів грошових потоків; – середньоквадратичного відхилення грошового потоку і коефіцієнта варіації в досліджуваному періоді часу; – коефіцієнта кореляції позитивного та від'ємного грошових

	потоків; – коефіцієнта ефективності грошового потоку в досліджуваному періоді; – коефіцієнта достатності і реінвестування чистого грошового потоку.
Проведення підсумків та формування узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу.	

Джерело: складено за [7, с.511].

У першу чергу проводять горизонтальний аналіз грошових потоків: вивчають динаміку обсягу формування додатного, від'ємного і чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел, розраховують темпи їхнього зростання і приросту, визначають тенденції змін.

Паралельно проводять і вертикальний (структурний) аналіз додатного, від'ємного і чистого грошових потоків: за видами господарської; за окремими внутрішніми підрозділами; за окремими джерелами надходження і напрямками витрати коштів.

Результати горизонтального і вертикального аналізу служать базою проведення фундаментального (факторного) аналізу формування чистого грошового потоку. Для вивчення факторів формування додатного, від'ємного і чистого грошових потоків рекомендується використовувати прямий і непрямий методи [5, с. 124]. Слід зазначити, що проведення аналізу грошових потоків підприємства в основному ґрунтується на формі фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів», що відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [3, с. 14].

В економічному аналізі існують різні методи оцінки грошових коштів та потоків, головними з яких вважаються: прямий та непрямий методи оцінки руху грошових коштів; метод коефіцієнтів як інструмент факторного аналізу грошових потоків; метод перспективного аналізу тощо.

Отже, фінансова звітність підприємства та її форма «Звіт про рух грошових коштів» є головним джерелом інформації для аналізу грошових

коштів підприємства. Так, темп приросту грошового потоку від операційної діяльності характеризує масштаби зростання фінансового потенціалу підприємства та рівень доходності який досягнуто за минулі звітні періоди; аналіз грошового потоку від інвестиційної діяльності дозволяє дослідити інвестиційну політику підприємства; аналіз грошового потоку фінансової діяльності надає можливість спрогнозувати майбутні дивіденди власників капіталу тощо.

Література:

1. Базилевич В.Д. Філософія економіки. Історія: монографія / В.Д. Базилевич, В.В. Ільїн. – К.: Знання, 2011.- 1198 с.
2. Головка В. І. Економічний аналіз грошових потоків у підвищені ефективного використання фінансових ресурсів підприємств / В.І.Головка, Г.В. Мисака // Вісник Київський Національний Університет ім. Тараса Шевченка, 2010. - № 1. – 17с.
3. Голубнича Г.П. Financial Reporting and Source Documents of Ukrainian Enterprises when Applying the IFRS / Т.Г. Мельник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2013. – № 9 (150). – С. 29 – 34.
4. Мних Є. В. Фінансовий аналіз: підручник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014.- 536 с.
5. Цал-Цалко Ю. С., Фінансовий аналіз Ю. С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 566 с.
6. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку. – 3-тє вид., перероб. і доп. / В. Г. Швець. – К.: Знання, 2013. – 535 с.
7. Smolka J. Efficiency of data interpolation methods / J. Smolka // Актуальні проблеми економіки. –2013.–№12.–Р. 506-514.